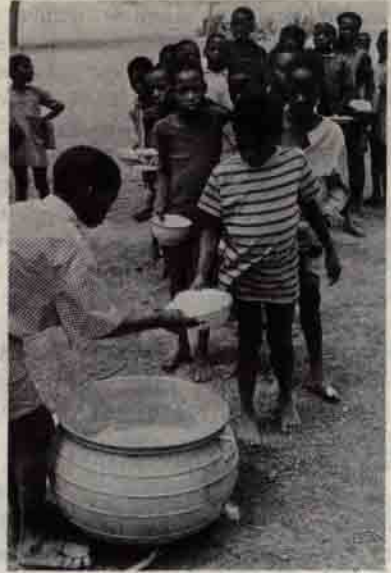


Malthus ne denli haklı idi?

## NÜFUS VE İŞSİZLİK

M. Hulki CEVİZOĞLU



Hergün binlerce doğan, bu "yeryüzü"nde yaşamaya gelen yeni "insanoğulları" na doğanın sofrasında yer var mı?

19. yy'a iki yıl kala, 1798'de, nüfusun ekonomideki önemini ilk kez ortaya koyan ünlü İngiliz İktisatçı Malthus,

"— Hayır", diyordu.

O'na göre, "Doğanın bu geniş sofrasında, yeni doğacak bu yoksul çocuk için, boş yer bulunmamaktadır." Bu nedenle "Doğa bu yeni gelene, doğayı terketmesini emretmektedir." (1) Doğa kendi yarattığına gerçekten bu buyruğu veriyorsa, kendisiyle çelişkiye düşmüyormu? Bu doğumlar niye?

Merkezi Roma'da olan, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, FAO'ya göre "yeryüzü"nde yaklaşık 500 milyon insan aç yaşamaktadır. Bu açlığın nedeni, belki gıda maddelerinin kıtlığı (nüfusa oranla), belki de tüm dünya ülkelerinin yanlış iktisat politikaları uygulamalarıdır. Ama şurası bir gerçek ki, açlık olan yerde işsizlik vardır. Ya da işsizlik açlık demektir. Bedensel açlığın yanısıra ruhsal birçok çöküntüyü de birlikte getiren işsizlik, gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde değişik nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Önce "işsizlik" nedir? İşsizliğin kişi ve toplum açısından iki tanımı vardır. Toplum değerleri açısından işsizlik, üretim kaynaklarının (insangücü bir üretim kaynağıdır) kullanılamaması boşa harcanması demektir. Kişi bakımından ise, çalışma yeteneğinde ve çalışmaya hazır bir durumda olan insangücünün (2), emek piyasasında bir uğraşısının olmayışı anlamını taşır. Gelişmiş ülkelerdeki işsizliğin nedeni, iktisadî yaşamda meydana gelen "daralma"lar, "bunalm"lardır. Genellikle geçici bir nitelik taşır. Oysa Türkiye'nin de içinde bulunduğu azgelişmiş ülkelerde, nüfusun hızlı artışına karşın üretim kapasitesinin aynı oranda genişliememesi, yeni iş alanları bulmakta karşılaşılan güçlükler başlıca

nenedir. Gelişmiş ülkelerde yalnız belli bir kesimi içeren işsizlik, azgelişmişlerde nüfusun büyük bir çoğunluğunu içine alır.

Sosyalist ve kapitalist düşünürlerin çeşitli eleştiriler getirdikleri Malthus'un teorileri, gerçekte işsizlik ve hızlı nüfus artışına karşı idi. İşsizliğin nedeni olarak yalnızca nüfusu gösteriyordu. "Bir başak veren toprağı iki başak verir duruma getirmeden" halkın çoğalması yanlıştı, O'na göre. Kuşkusuz yukarda da belirttiğimiz gibi, azgelişmiş ve geri kalmış ülkelerdeki işsizliğin en büyük nedeni bu idi. Ama Malthus, teorisinde, yoksul çocukların doğumuna karşı görünüyordu. "Varlıklı aileler fazla çocuk yapmasınlar" demeyişinin nedeni, belki de, "Yoksul aileler doğum denetimi konusunda yeterli eğitime ulaştıklarında ya da varlıklı olduklarında —olabilirlerse— kendiliklerinden az çocuk yapacaklardır" cümlesini söyleyişindedir. Sosyalist düşünürlere göre, Malthusçuluk, varlıklı sınıfların servetlerini paylaşmaktan kaçınarak, yardım yükümlülüğünden kurtulmak istemelerinin sonucudur (Bencil bir sınıf öğretisidir). Kapitalist düşünürlerin bir çoğu ise, bu ideolojinin "İnsancıl bir öğreti" olduğunu savunarak şunları ileri sürmüşlerdir: her yeni doğan çocuk yoksul aileye büyük sorunlar getirmektedir (işsizler ordusunun büyümesine de bir nedendir). Ayrıca, adeta bir çocuk doğurma makinesi durumundaki yoksul kadınlara, insanca bir yaşam sağlanmasına yardımcı olmak gerekliliği vardır. Sonuçta ise yoksul ülkelerin gönence kavuşması amaçlanmaktadır, demektedirler.

Baba korkusu ile, 32 yaşında iken (1798'de) ilk baskısını imzasız yayınlamak zorunda kalan Malthus'un "Essay on the Principles of Population" (Nüfus ilkeleri üzerine deneme) adlı eseri büyük yankı yaptı. Bu kitabın diğer baskılarına imzasını atarak tanınan, Thomas Robert Malthus, 1766'da Rookery'de bir soylu çocuğu olarak doğdu. Albury'de anglikan papazı oldu, daha sonra, 1805'te de iktisat profesörü oldu. Varlıklı bir çevre ve din adamlığından gelme durumu, iktisadi kuramlarına yön vermiş yada az da olsa etkilemiş olabileceği olan Malthus, yoksul ailelerin sefaletini ahlâkin bozulmasına da bağlıyordu:

"...Nüfus denetimsiz kaldığında, her 25 yılda bir, iki katına çıkar. İnsan sayısı geometrik bir oranda artarken, gıda maddelerinin miktarı aritmetik bir oranda artmaktadır (3). Nüfus yapısı ve tarımsal yapı birbiriyle uyumsuzluk durumundadır. Tarımsal ürünler, hızla çoğalan nüfusa oranla kısıtlıdır. Gıda maddelerinde göreceli bir kıtlık vardır. Yoksul sınıfların sefaleti buradan doğmaktadır. Bu nedenle, nüfusun kalabalık olduğu ülkelerde, hatta yörelerde, yeni doğumlar istenmeyen bir durum yaratırlar. Çünkü, 'doğanın bu geniş sofrasında, yeni doğacak bu yoksul çocuk için, boş yer bulunmamaktadır. Doğa, bu yeni gelene doğayı terketmesini buyurmaktadır.'

Burada var olan dengesizliğin giderilmesi, Malthus'a göre, nüfusun sınırlanması ile gerçekleşecektir. Bu sınırlama da, ya nüfusun kendiliğinden kırılması (yoksulluk, hastalık ve savaşlar yoluyla), ya da doğum denetimiyle olacaktır. O, doğumun azaltılması için, bekârlığın propagandasının dahi yapılabileceğini ileri sürmüştür. Artık evlenmiş olanlar da, gönüllü koruyucu önlemlere başvurmalıdırlar.

Nüfusun geleceği hakkında bir düşünce edinebilmek için, gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin nüfus artış hızlarına bir göz atalım. Nüfus artış hızları (binde olarak) 1965-70 yılları arası beş yıllık bir süre içinde, gelişmiş ülkelerden ABD'de 9.5; SSCB'de 10.2; İngiltere'de 6.0; İsveç'te 5.8; Fransa'da 6.8 iken, az gelişmiş ülkelerden Hindistan'da 26.1; İran'da 28.8; Meksika'da 34.3 (en yüksek artış hızı) ve Türkiye'de 27.3 idi. (4) Az gelişmiş ülkelerde nüfusun bu hızlı artışına karşı alınması gereken önlemler çok zordur ve ciddi uğraşı ister. Bu

önlemler aynı zamanda, fazla nüfustan doğan işsizliği de yok etmeye yöneliktir. Kuşkusuz bir kere, doğumun denetlenmesi gereklidir. Bu önlemler birlikte "iç yerleşim" ve "sanayileşme" nin gerçekleştirilmesi gerekir. (5) İç yerleşimden anlaşılması gereken şudur: tarımdaki iş olanaklarının ne kadar nüfusa yeterli olabileceği bilinmelidir. Çözüm olarak ya, eldeki topraklara daha çok yatırım ile iş olanaklarını çoğaltmak, ya da fazla iş gücünü henüz el değmemiş, işletilmemiş topraklara yerleştirmektir. Sanayileşme ise, hem tarımdaki fazla nüfustan doğan işsizliği (gizli işsizlikte dahil) önler, hemde o ülkenin yaşam ve kültür düzeyini yükseltir.

Bugün yeryüzünün geri kalmış yörelerinde, milyonlarca insanoglunun açlığı sözkonusudur. Bu yörelere bir göz attığımızda, nüfuslarının yoğun olduğunu ve hızla arttığını görüyoruz. Ancak, tüm dünya ülkelerinde ekonomi politikalarının nasıl uygulandığını da unutmamalı. Ussal olmayan harcamalar yapılmakta, gelecek iyi tasarlanamamakta ve yanlış politikalar uygulanabilmektedir. Malthus'un ünlü "nüfusun kırılması" kuramını desteklemek olanaksızdır, hatta insanlık dışıdır. Yoksulluk, hastalık ve savaşları önlemenin, yok etmenin yolları vardır. Ama "doğum denetimi" ilkesi, artık pek çok ülkede benimsenmiştir bile...

Gölgelere bakarken güneşi de unutmamalı, sayın okurlar.

- (1) Çağdaş İktisadi Sistemler, Doç. Dr. Beşir HAMİTOĞULLARI AÜSBF Yayını, No. 416, 2. baskı, Ankara, 1978, S. 127.
- (2) Burada sözkonusu olanlar, "aktif nüfus" a dahil olanlardır. Aktif nüfus, üretime katılabilecek (yani hastalık, sakatlık gibi çalışmaya engel bir bir durumu olmayan) nüfustur. Fiilen çalışanlar + işsizler = Aktif Nüfustur. Genellikle (15-64) yaş grubundakileri kapsar.
- (3) Geometrik artış demek, örneğin insan sayısının iki iken dört, dört iken sekiz, sekiz iken onaltı... oranında artışı demektir. Aritmetik oranlı artış ise, örneğin gıda maddelerinin, bir, iki, üç, dört, beş... oranında artmasıdır.
- (4) Sosyal Ekonomi, Prof. Dr. Cahit TALAS, Sevinç Yayını, Ankara, 1976, s. 145.
- (5) TALAS C., a.g.e., s. 137.

• **Başarı insana çok şey öğretmez, fakat başarısızlık çok şey öğretir.**

Cin ATASÖZÜ